

**Zeitschrift:** Annalas da la Societad Retorumantscha  
**Herausgeber:** Societad Retorumantscha  
**Band:** 55 (1941)  
  
**Artikel:** Dr. Aluis Tuor  
**Autor:** Caduff, Gian / Tuor, Aluis  
**DOI:** <https://doi.org/10.5169/seals-210990>

### **Nutzungsbedingungen**

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

### **Conditions d'utilisation**

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

### **Terms of use**

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

**Download PDF:** 05.07.2025

**ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>**

---

# Dr. Aluís Tuor

Da Gian Caduff

Ilis nivels van en processiun selemna  
Sco pelegrens che van urond;  
Cun steilas tscheu e leu gl'azur sesemna,  
Sclarend cun glisch il viandont.  
La notg cun ses misteris prest arriva,  
Prest il carstgaun en sien profund,  
En siemis tscharner po sin l'autra riva  
Contradas ch' ein d'in auter mund.

(Aluis Tuor en „La sera“.)

La stad 1905 — in onn avon si' atgna mort — ha Giachen Hasper Muoth duront ina cura a S. Gagl scret las biografias dils „dus auturs sursilvans“ Gion Antoni Tuor ed Alfons Tuor. \*) Bundsstatthalter Gion Antoni Tuor era morts ils 10 de mars 1904 en la vegliadetgna de 73 onns, e mo sis gis suenter la sepultura dil bab havev' igl aunghel della mort spindrau siu fegl Alfons da sia liunga e greva suffrientscha, prendend orda maun la harpa ad in dils pli dotai e pli fritgeivels poets de nossa tiara romontscha.

Ha il biograf, accentuond il remarcabel fatg che bab e fegl ein sefatgs meriteivels per nossa litteratura, bein sminau ch' aunc in tierz representant della medema famiglia vegni ad acquistar l'arbagia dil Parnass romontsch? Bein finescha Muoth siu excellent tractat „Dus auturs sursilvans“ culla tschaffonta „Elegia“, la quala il giuven miedi Aluis Tuor ha fatg sin la prematura mort de siu carezau frar Alfons. Mo ei dat en egl, ch' il biograf — malgrad siu schiglioc segir criteri prognostic concernent giuvens talents litterars — reproducescha questa poesia impressiononta, senza render ulteriura atenziun al tierz autur della famiglia Tuor. De nies saver ei l' „Elegia“ l'emprema poesia che Aluis Tuor ha

---

\*) v. Annalas della Societad Retoromontscha, Annada XX, pag. 99 e sequentas.

dau en stampa. Podà che Muoth ha bein renconuschiu las indubitas qualitäts poeticas de questa Elegia, mo dil reminent vallettau ella per in nunobligont „product de casualità“, sco tals vegnan scaffì da nundumbreivels giuvens spirtus en tuts lungatgs, senza ch' ils auturs sesentan milsanavon „clamai“ per l' art della poesia . . .

\* \* \*

Aluis Tuor ei naschiu ils 21 de schaner 1873 a Rabius, nua ch' el ha ensemen cun 8 fargliuns passentau in' affonza ventireivla e sulegliva. Sco siu frar Alfons (ch' era 2 onns e 4 gis pli vegls che el) ei era Aluis serendius al gimnasi de Cuera, avon haver finiu las scolas de siu vitg natal. Plirs onns fuvan ei treis frars che frequentavan da medem temps la scola cantonala. Il bab aveva priu per tscheins ella capitála in' avdonza per ils treis students, als quals ina sora procurava cun quita e carezia il tener-casa. Savens ei Dr. Tuor pli tard en ses raschienis seregordaus de quei idil studentic, e cun in' affecziun significonta per el risdava el mintgamai de ses preziai mussaders. Ei era in ver deletg ded udir el a caracterisond las lecziuns d' in Bazzigher, d' in Candreia ni d' in Giachen Hasper Muoth, il qual ha — nunditgond siu exprimiu sprèz per reglas metodicas e normas didacticas — regalau a ses scolars nunpreziabels beins de valor cuzzeivla. Il viv interess per l' historia che ha fatschentau Dr. Tuor temps sia veta, ei senza dubi vegnius nutrius e promovius dall' animonta instrucziun de Muoth. Sper l' historia s' occupava il student sursilvan cun speciala predilecziun e premura cul studi della litteratura e dils lungatgs. Tuor fuva ella poesia antica dils Grecs e Latins buca meins de casa che ellas ovras classicas e romanticas della litteratura tudestga. Sias profundas ed extendidas enconuschient-schas en fatgs litterars ed historics han fatg surstar bein enqual che ha giu il privilegi, de conversar cul miedi de Glion sur de tals temas. Grazia a sia memoria marvegliusa savev' el en ses animonts discuors mo scurlar ord la mongia citats poetics e datas historicas.

Aluis Tuor havess giu tuttas qualitäts e tuttas premissas per daventar professor della litteratura u dell' historia. Mo siu exprimiu senn social-caritativ, siu niebel desideri d' astgar render agid als malsauns e paupers, ha destinau ad el in' altra clamada.

Havend absolviu il gimnasi de Cuera eis el s'immaticulaus alla università de Basilea sco student de medischina e suenter in oreifer examen secasaus sco miedi a Glion. In admirabel success el tractament dils malsauns ha enteifer paucs onns acquistau a Dr. Tuor generala confidanza e simpatia. Il grond success de sia pratica resultava buca sulettamein da sia capacità evidenta e dal fatg che Tuor en sia conscienziusa premura per la sublima professiun ha nunstunclentadamein persequitau ils novissims progress della scrutaziun medicinala, — il profund misteri de quei merveglius success schai la finfinala buca meins ellas vertids, ellas forzas morales, ella tgeua, mo nunballucconta religiusadad dil carstgaun Tuor. Quei oreifer miedi, dotaus dal destin cun ina excellenta savida psicologica, ha buca giu quitau mo pil tgierp suffrent de ses pazients, el ha era capiu de render agid a lur olma. Prendend viva part alla sort de ses malsauns e lur famiglia, ha Dr. Tuor adina e per mintga situaziun anflau il dretg plaid confortont. Sia capientscha gideivla, sia buontad compassioneivla han franc en nundumbreivels cass gidau scongiurar la malsogna dil tgierp.

Questa buontad cristianeivla — la nota dominonta el caracter de Dr. Aluis Tuor — ha acquistau ad el era l'ataschadadad dils affons de scola ch'han empriu d'enconuscher il miedi de Glion. Sco miedi districtual ha el mintgamai giu de visitar las scolas, seigi per intercurir ils scolars, seigi per metter en la virola. Il meriteivel promotur della caussa romontscha, signur Dr. Alfons Maissen a Glion, ha giu l'amicabladad de metter a disposiziun al sribent de questas lingias in diember de concepts, els quals ses scolars han descret lur regurdonzas de Dr. Tuor. Da maniera affonil-naiva e commuentonta dattan quests concepts perdetga della caulda simpatia e popularità che Dr. Tuor ha gudiu tiel pievel della Foppa. Ina veneraziun bunamein legendara pil miedi e carstgaun Aluis Tuor plaيدا orda quests concepts. „In buntadeivel e renumau miedi“, — „in misericorgeivel amitg dils paupers“, — „in grond benefactor de siu pievel“, — aschia e semegliontamein secloman ils tetels d'honor ch'ils auturs giuvenils rendan a „lur“ venerau Dr. Tuor. Era il deliberont humor dil preziau miedi anfla repetidamein menziun en quests concepts. „Sche Dr. Tuor vegneva — scriva in scolar — tier nus en scola, per inter-

curir nus ni per tschentar en la virola, sche scheva el igl emprem ina legra sgnocca ch' ils scholars fagievan ina brava risada. Cun quei fuva la tema avon il signur docter stulida ed ei era per nus in divertiment de seschar intercurir dad el.“ Ed in auter raquenta: „Visitond l'udida dils scholars recitava el mintgamai sut vusch ina legra poesia, sco per exempel:

„Miu car Gion Michél,  
Perversa tiu mél.  
Fai bien culla dunna,  
Sche vegns ti en tschiel.“

Buca senza raschun attribuesch' ins alla giuventetgna in dun aparti per scuvierer las atgnadads dil concarstgaun. La buobanaglia, che ha temps danvons per far scopertas ed inventaziuns, registrescha cun speciala predilecziun fatgs extraordinaris, apparientschas che divergeschan dalla norma quotidiana. Negin smarvegl ch' ils auturs dils concepts sura allegai s' occupeschan intensivamein era cullas singularitads ed originalitads de lur venerau Dr. Tuor, — originalitads aschiadengir professoralas. „Sco auters renumai e perderts umens, fuva era nies miedi Tuor beiduras distratgs en ses studis“, constatescha in dils scholars, ferton ch' in auter pretenda: „Sch' ins salidava Dr. Tuor sin via, schev' el, profondaus en ses pertratgs: „Schon endretg, schon endretg!“. Ed in tierz raquenta la suondonta anecdota: „Ina gada vesev' ins ir alla posta il signur docter. Quest gi daraccav' ei fetg. Il signur docter tegn si en aul il parisol serraui, senza sefar en, tochen ch' el vuleva, entrond ella posta, serrar siu parisol“.

\* \* \*

Nunditgond sia extendida pratica privata e l' operusadad multiforma en siu uffeci de miedi districtual, ha Dr. Aluis Tuor adina puspei anflau temps per s' occupar da problems culturals e damondas publicas. Art, litteratura, scienza e politica, — insumma tut quei che stat en connex cul spért creativ dil carstgaun, persequitav' el cun viv interess. El disponeva d' ina cultura veramein humanistica e siu pareri frappava muort sia independenza ed originalitad.

Cun speciala premura ei Dr. Tuor sededicaus al moviment per la renaschientscha retoromontscha. Ina roscha d'onns, dapi 1922, ha el fatg part della suprastanza della Societad Retoromontscha sco vicepresidente de quella. Ella litteratura ladina buca meins versaus che ella sursilvana, eis el senezegiaus de mintga caschun, per animar ses Sursilvans pil studi dils poets engiadines, sco quei ch'el ha insumma encuraschau bein enqual giuven Romontsch per la defensium de sia faviala artada.

Dr. Tuor ha dil reminent era il meret d'haver preservau dalla ruina numerus custeivels scazis de nossa litteratura veglia, rimnond el decuors dils decennis ina biblioteca romontscha, la quala sedistingua per sias raritads bibliograficas. En siu fetg instructiv tractat „Raccolta litterara retoromontscha“ digl onn 1937 \*) ha Dr. Guglielm Gadola dedicau alla biblioteca romontscha de Dr. Tuor in capetel special, che cuntegn d. a. il suondont pareri renconuscent:

„La biblioteca romontscha de Dr. Tuor ei quantitativa-mein buca la pli gronda dellas privatas en Surselva, mo lunschora la pli preziosa e custeivla . . . Ella cumpeggia oz, senza quintar la periodica, circa 280 exemplars. Ils biars de quels ein denton litteratura veglia, sursilvana ed engiadinesa. El ei segiramein il sulet, che ha era rimnau litteratura veglia engiadinesa en Surselva, e quella ha el ord casas de priedi della Foppa. Pia, in clar mussament, ch' ils de priedi en Surselva legevan era la litteratura engiadinesa. — Denter las bibliotecas privatas en Surselva cuntegn quella de Dr. Tuor las pli veglias raritads. Jeu hai dumbrau circa 10 de quellas, che dateschan las biaras d'avon 1820.

Dasperas cuntegn sia biblioteca ina roscha manuscrets fetg rars ed interessants, cunzun quels de canzuns veglias, che ein aunc negliu publicadas e che han per part pli gronda valetta litterara e culturala, che bein biaras comparidas ella Chrestomatia Retoromontscha.“ — — —

Denton buca mo en fatgs litterars e culturals, anzi en siu entir patertgar e cunfar fuva Aluis Tuor in Romontsch trasatras.

\*) v. Annalas della Societad Retoromontscha, annada 51, pag. 162/163.

Loschs e pertscharts de sia derivonza purila, ha el neu e neu confessau sia caulda attaschadad al puesser, allas semplas mo sanadeivlas relaziuns della tiara montagnarda. Nunemblideivla ei al sribent de questas lingias l'aneddota che Dr. Tuor ha raquintau ad el avon onns:

In giuven Sursilvan arriva a Roma, per leu entrar sco emprendist en ina fatschenta, ella quala siu padrin, medema-mein oriunds dalla Surselva, aveva en liung survetsch acquistau ina piazza d'influenza. L'emprema dumengia suenter igl arriv dil figliol ha il padrin cumpignau quel atras las stupentas vias de Roma, mussond al giuvenot ils loschs edificis e monuments historics dil venerabel marcau. Stond ils dus Sursilvans avon il renumau palaz dil Quirinal, la loscha residenza dil retg d'Italia, relatescha il padrin liung e lad, con gitg ch'ins hagi baghegiu vida quei singular edifeci, tgei valur artistica ed historica quel representi e tgei custeivels scazis il palaz cuntegni. „Quei palaz“, concluda il padrin ses sclariments cun gèsts de peisa, „representa ina valeta de silmeins vegn milliuns!“ Il giuvenot, fegl d'in pur sursilvan, contemplescha cun fatscha pensiva il pompus palaz, rispundend schetgamein: „Ina caulda plievgia de matg vala aunc in bien ton dapli“.

Questa aneddota ei talmein significonta per la concepziun spiritala d'Aluis Tuor ch'il suspect, el hagi sez inventau ella, fuss tuttavia buca nungiustificaus. Parents pertratgs e semiglions sentiments exprima Tuor dil reminent era ella poesia „Egl jester“:

„Hai tontas gadas viu egl jester  
Il grond e bi palaz dil retg  
Cun tuors da dretg e da seniester  
E tarlischonts clutgers sil tetg.

El en in parc cun veglias plontas  
Dal mund profan ei sco zuppaus;  
Miraglias aultas, dominontas,  
Formeschan sin tuts mauns in claus.

— — —  
— — —

Vesend tut quei a mi compara  
 Dalunsch el spért miu vitg natal,  
 E mia casa-lenn schi cara  
 Mai dau vess pil palaz roial.“ —

Nunditgond sia fina cultura e sia vasta savida, malgrad ch'el ha enconuschiu il mund grond ed apprezziau l'enrihenta veta spirtala dil marcau: el profund de siu cor ei Tuor temps sia veta restaus il prus pur sursilvan. Penetrond cun egl critic la surfatscha tschor-ventonta, refusond tutta pareta exteriura, eis el neu e neu ses-provaus, de svegliar e promover il respect per la sempladad natirala e nunfalsificada dils perdavons. Profunda attaschadad al sulom-patria, saventa capientscha per valor e muntada della tradiziun genuina fuvan qualitäts essenzialas e características de sia reha personalitad. Ina filosofia cartenta ed affirmonta, che ulivava e reconciliava las discrepanzas de questa veta, ha dau al premurau miedi las forzas morales e la perseveronza, per duminar las stentas e grevezias de sia sublima professiun. La medema filosofia cristifideivla ha dau anim e cuntegn a sia vasta operusadad social-caritativa, ella quala Dr. Tuor ei vegnius secundaus da sia generusa consorta, la feglia de cuss. naz. Anton Steinhauser. Cun pazienza e carezia gidonta, cun fina capientscha per sias singularitads ha la venerada dunna docteresa varga treis decennis priu viva part all'activitad ideala dil preziau mariu.

Questa activitad ideala de Dr. Tuor ha cuzzau senza digren entochen il davos gi de sia veta. Ordmez sia occupaziun nunstunclenteivla, ordmez siu niebel survetsch pils suffrents e paupers, ha igl aunghel della mort, cargond siu maun luvrus, clamau el il davos gi digl onn 1939. La sera avon era Dr. Tuor aunc staus vi Sagogn, el vitg natal de sia dunna, per render agid ad in malsaun. La damaun de sogn Silvester ha ina daguotta anetgamein tschuncau sia via terrestre. Annunziond il zenn de mort la perturbonta nova, ei a Glion e contuorn bein enqual egl s'emplenius cun larmas de malencurada. Tgi che haveva enconuschiu il defunct, resenteva la dolorosa muntada dil trest evenement: Cun Dr. Aluis Tuor ha in oreifer miedi e niebel carstgaun bandunau nus da quest mund, — in amitg dils paupers, in benefactor de siu pievel, in fideivel giuvnal della Musa romontscha . . .

\* \* \*

En sia „Elegia“ sin la prematura mort de siu carezau frar Alfons descriva Aluis Tuor da maniera drammatica impressionanta, co il giuven poet vegn surprius dalla mort, ferton ch'el, enta maun la plema, lavura vid ina canzun de primavera. Tut anetg sesarv' igl esch-stiva e cun pass bufatg entrescha in um, volvend entuorn e stizzond in tizun ardent ch'el tegn enta maun.

„Al cantadur da tema trembl' il maun,  
E sia fatscha vegn pallida passa;  
La plema rocla scadanond giun plaun,  
Ses egls sesiaran e siu tgau sesbassa;  
Dal mund schi bi amiez della canzun  
El sto serender senza dar in sun.“

Il mument simbolic della plema ruclonta vegn adina puspei endamen ad ins, considerond l'ovra poetica d'Aluis Tuor, — ina ovra che sedistingua d'entschatta enneu per sia madironza spirtala e rara perfecziun formala. Igl ei sco sch' il miedi de Glion havess priu si da plaun la plema curdada orda maun a siu frar e continuau l'ovra dil defunct cun sia plema versada, cultivada, madira. Gia las pli empremas poesias d'Aluis Tuor dattan perdetga d'in talent creativ extraordinari e d'ina admirabla habilitad artistica.

El dudischavel tom della Chrestomatia Retoromontscha, edius 1919 da Sur decan Christian Caminada, debutescha Aluis Tuor cun quitordisch poesias sco poet romontsch. Senza la minima reserva consentin nus al renconuscent pareri che Sur Caminada exprima en sia introducziun per quei tom: „Aluis Tuor bietet uns einen kostbaren Strauss unveröffentlichter Gedichte, die bei ansprechender Gemütsiefe in tadelloser Sprache und angenehm singender Metrik zum Besten gehören, was wir besitzen.“ —

\ Tgi che ha enconuschiu Aluis Tuor pli datier, constatescha — legend sias preziusas poesias — oravontut la cumpleina concordanza denter la personalitad e l'ovra dil poet. Tala concordanza secapescha tuttavia buca da sesez. Ei dat poets avunda che scrivan autruisa che quei ch'ei vivan. L'ovra poetica de Tuor ei il reflex pur e sincer de sia veta. Ina profunda buontad cristifideivla — la vertid cardinala dil carstgaun e miedi Tuor — nobilisescha l'ovra dil poet. Ina buontad illimitada, universala che cumpeglia tuttas

creatiras viventas e secumpartgescha era agl animalet il pli pign. Dallas 37 poesias ch' ein comparidas 1936 el sedischavel cudischet dil „Tschespet“ s' occupeschan buca meins che 7 culla sort dils animals. Commuentonts ils discuors pleins carezia paterna ch' il poet meina cull' hirondezza returnonta la primavera ord tiaras meridionalas, cun siu car utschi canari, culla cicada, la pintga cantadura, ch' ei sezuppada dent il fein :

„Eis schi manedla, schi bufatga,  
Cun sempel habit tgietschen-ner,  
E vivas, sunas schi retratga,  
Ch' ins po tei mo darar veser.

Sch' jeu staunchels mavel per las sendas,  
Savens in mied has intonau,  
E tias soras sin las tendas  
Han pruamein tei cumpignau.

O suna vinavon, cicada,  
Sulaz ti portas al cartgaun;  
Sas per pagaglia la rugada  
Tut frestga beiber la damaun.“

Sesprovond d' educar il lectur per verdat e prusadat e reconciliar el cun siu destin, seserva il poet bugen e savens dil maletg allegoric, sco per exempel en „L' ura de sulegl“ ed en „Las fluras de glatsch“. Da maniera meisterila confrontesch' el en „Las spigias“ pareta e realitad, tuppia luschezia e dignitad humiliteivla: Las spigias pleinas de graun sestorschan tochen plaun, sco per engraziar a Niessegner; quellas senza fretg encuntercomi sestendan pleinas de luschezia ad ault, tschaghignond cun sprèz da surengiu. E gl' intent pli profund de questa observaziun . . ? El serevela ella davosa strofa della poesia :

„Ti vesas mintga gada  
Che ti fas stem empau,  
Che tons che fan parada  
Possedan pauc el tgau“.

La menziun ch'era la satira anfli expressiun tscheu e leu ellas poesias d'Aluis Tuor, oblighescha d'accentuar il gener special de questa satira. Ella ei fetg differenta dalla satira de siu frar Alfons, il qual ei — cunzun els emprems onns de siu operar poetic — sefatgs renumaus e malvesius muort siu sarcassem murdent. Deprimius e pitgaus entras sia liunga e greva suffrient-scha che ha stgirentau ad el ils megliers onns de sia veta, inclinava Alfons ad in sventireivel pessimissem. La malgistia e manzegniusadad de quest mund irritava si' olma sensibla sil pli ault. In rigurus, inexorabel derschader, ha el mislau ils vezis humans cun vehemenza camegionta. Aluis Tuor denton cun siu natiral sulegliv, cun sia ferma cardientscha en la superiurità dil bien, ha era atras las stgiradetgnas las pli profundas cattau ad agur ils radis della glisch salvonta. In veritabel filosof, giudicava el las mendas e fleivleziass dil concarstgaun cun indulgenza e buontad paterna. Igl ei sco sch'ins vesess il migeivel surrir perdunont dil poet, legend sias finas exquisitas satiras, sco per exempel sia maliziusa „Supplica a sogn Martin“:

„Sche ti puspei zacu vas per las vias,  
O sogn Martin, ti cavalier de Diu,  
Che vevas dau il di de sogn Mattias  
In toc de tiu manti ad in murdiu —  
E sch'ina femna lura ti satiuas,  
De quellas ch'ein vestgidas d'ozildi,  
Che van cun bratsch' e combas ch'ein miez niuas:  
Lu pren spert gl'auter toc de tiu manti,  
e per proteger ella d'auras criuas,  
Cun el dabot po ella cuarcla vi.“

Che las poesias d'Aluis Tuor han gia tontas gadas inspirau ils componists, ei buca de sesmarvegliar. In diember ein gia componidas ed autras vegnan senza dubi aunc a survegnir igl adattau vestgiu musical. „Il schiember solitari“, componius da Hans Lavater, ha conquistau in splendid success sco canzun de pag della Ligia Grischa alla fiasta federala de cant a Losanna il fenadur 1928. Questa poesia, ch'ei sco strusch in' altra caratteristica e significativa pil sentir e patertgar d'Aluis Tuor, duei survir per conclusiun de questa cuorta biografia:

## Il schiember solitari.

In schiember vegl e sburritschiu,  
 Cun roma crutscha, scultschanada,  
 Sesaulza sin in ault plattiu  
 E tegn mirau sin la vallada,  
 Ch'ei lunsch veseivla sin tuts mauns  
 Cun praus ed èrs e vitgs, uclauns.  
 Orcans e boas e lavinas  
 Han ses cumpogns daditg terrau;  
 Mo el da neivs e da purginas  
 Ha tochen ussa sedustau  
 E dat aunc oz perdetga viva  
 Dil temps passau al temps ch'arriva.  
 Ils vents che tras la roma van,  
 Canera ramuronta fan;  
 E murmurems ch'ordlunder tunan  
 Las caussas dil vargau raschunan  
 A tgi che sa, che po capir  
 La tschontscha che selai udir.  
 A tgi che vul risposta dattan  
 E fetg manedlamein relatan  
 Tgei ch'ei curriu, tgei ch'ei passau  
 Duront il temps daditg vargau,  
 E fatgs che fuvan emblidai  
 Sur ura vegnan palesai.  
 Fan de saver a tgi ch'empiera  
 Las ovras de nos antenats,  
 Dad els scaffidas per la tiara  
 Da temps de pasch e de combats;  
 Lur seduvrar, pitir, schemer,  
 Ad els tut fan els de saver.  
 Els dattan novas de schlatteinas,  
 Che stadas ein de forza pleinas  
 E disparidas ein daditg.

Sur auas, pesta, fom e fiug,  
 Sur mintg' uclaun e mintga vitg  
 Els fan, sch'ins vul tedlar, in riug.  
 Dasperas tuna la nuvia  
 De leghers dis de nos babuns,  
 De fiastas e de stiva biala,  
 De giugs, termagls e de canzuns;  
 De lur lungatg e lur manonzas  
 De lur amurs e lur speronzas.  
 Sco 'i vegn resdau da quels che san  
 Maletgs e siemis emperneivels,  
 Ch'egl avegnir sefan verdeivels,  
 Bufatg tras tgierp ed olma van  
 A tgi che fa sut el in sien,  
 In sien de stad, profund e bien.  
 Mo tgi ch'en siemis vul mirar  
 Tgei ch'il futur vegn a purtar,  
 Tener tschelau dil tuttafatg  
 Ils siemis sto cun grond adatg;  
 Sch'el ina caussa scafferlescha,  
 Discletg cheutras el raccoltescha.  
 Il tschess che vegn dals precipezis  
 Fan sin siu spitg savens in paus;  
 E fugan vehements urezis  
 E farvagheshan nauschs stempraus,  
 Sch'anfl' il camutsch ch'ei ordaviert  
 Sut el in franc e schetg albiert.  
 E sch'in orcan terment sesaulza  
 Sur vals e pezzas cun fracass,  
 Ch'ei tuna, batta, ch'ei rebaulza,  
 Sco sch' il greppam en tocca mass,  
 E sch'el ils pegns dalunsch zaccuda,  
 Ch'ei fa tremblar il fundament:  
 Il schiember ferm lu seriscuda,  
 Vegn strusch in tec en moviment.

### Litteratura consultada:

- Poesias da Aluis Tuor en: Chrestomatia Retoromontscha, tom 12, pagina 176 ss. — Annalas della Societad Retoromontscha, annada 44, pagina 355 ss. ed annada 51, pag. 254 ss. — Tschespet, cudisch 16, pag. 261 ss.
- G. C. Muoth: Dus auturs sursilvans, Annalas della Societad Retoromontcha, annada 20, pag. 99 ss.
- Dr. Carli Fry: Introducziun pil Tschespet, cudisch 16.
- Dr. Guglielm Gadola: Raccolta litterara retoromontscha, Annalas della Societad Retoromontscha, annada 51, pag. 139 ss.
- Necrologs en: Gasetta Romontscha, 1940, No. 1; Cronica Romontscha, 1940, No. 1/2; Bündner Tagblatt, 1940, Nr. 4; Neue Bündner Zeitung, 1940, Nr. 4; Der freie Rätier, 1940, Nr. 3.